

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

SIR GORDON SLYNN

της 22ας Μαΐου 1985 *

*Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,*

Η υπόθεση αυτή θέτει σημαντικά προβλήματα σχετικά με την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου και την εφαρμογή της Συνθήκης ΕΟΚ και του κοινοτικού δικαίου στα Ευρωπαϊκά Σχολεία.

Ο προσφεύγων της κύριας δίκης είναι διευθυντής στο Ευρωπαϊκό Σχολείο του Culham, Oxfordshire, και υψήκοος Ηνωμένου Βασιλείου. Υποστηρίζει ότι πρέπει να απαλλαγεί από το βρετανικό φόρο που πλήττει το « ευρωπαϊκό συμπλήρωμα » και τα επιδόματα που λαμβάνει από το Ευρωπαϊκό Σχολείο, επιπλέον του μισθού που του καταβάλλεται από το Υπουργείο Παιδείας και Επιστημών του Ηνωμένου Βασιλείου. Το ζήτημα ήχθη ενώπιον των Special Commissioners of Income Tax, οι οποίοι υπέβαλαν την υπό κρίση αίτηση εκδούσεως προδικαστικής αποφάσεως.

Το Σεπτέμβριο του 1953 ιδρύθηκε ένωση υπαλλήλων της ΕΚΑΧ με σκοπό τη δημιουργία εκπαιδευτικού ιδρύματος για τα τέκνα τους. Την αποφασιστική πρωτοβουλία είχε ο Van Houtte, γραμματέας του Δικαστηρίου, ο οποίος ήταν πρόεδρος του Συλλόγου Γονέων. Ο Σύλλογος, ο οποίος συστάθηκε από την Ανωτάτη Αρχή, ίδρυσε το φθινόπωρο του 1953 νηπιαγωγείο και δημοτικό σχολείο στο Λουξεμβούργο. Την άνοιξη του 1954, διαπιστώθηκε η ανάγκη δημιουργίας σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά ήταν σαφές ότι ο Σύλλογος δεν ήταν ικανός να αντιμετωπίσει μόνος του την ανάγκη αυτή λόγω οικονομικών και άλλων λόγων. Ειδικότερα, ο Σύλλογος δεν μπορούσε να εξασφαλίσει ότι τα πιστοποιητικά σπουδών που χορηγούσε το Σχολείο θα αναγνωρίζονταν από τα κράτη

μέλη. Επομένως, αποφασίστηκε ότι έπρεπε τα κράτη μέλη να ενδιαφερθούν σχετικά.

Ως εκ τούτου, μετά από αίτηση του προέδρου της Ανωτάτης Αρχής, συγκλήθηκε στις 22 Ιουνίου 1954 σύσκεψη στο Λουξεμβούργο. Στη σύσκεψη μετέσχαν δύο αντιπρόσωποι της ΕΚΑΧ και δύο αντιπρόσωποι από κάθε κράτος μέλος. Οι αντιπρόσωποι της ΕΚΑΧ ήταν ο Paul Finet, μέλος της Ανωτάτης Αρχής, ο οποίος προήδρευσε στη σύσκεψη, και ο Van Houtte. Κατά τη σύσκεψη ελήφθησαν ορισμένες σημαντικότερες αποφάσεις για το μέλλον του Ευρωπαϊκού Σχολείου. Ειδικότερα, αποφασίστηκε ότι οι αντιπρόσωποι των κρατών μελών θα αποτελούσαν το Ανώτερο Συμβούλιο, επιφορτισμένοι με τον καθορισμό των αρχών βάσει των οποίων θα λειτουργούσε το Σχολείο. Επίσης, αποφασίστηκε ότι το Ανώτερο Συμβούλιο θα συνερχόταν μία τουλάχιστον φορά κατ' έτος.

Το Ανώτερο Συμβούλιο εξακολούθησε να συνέρχεται σε κανονικά διαστήματα, τόσο πριν όσο και μετά τις 12 Οκτωβρίου 1954, όταν έγιναν τα επίσημα εγκαίνια του Ευρωπαϊκού Σχολείου. Μια ιδιαίτερα σημαντική συνεδρίαση του Ανωτέρου Συμβουλίου έγινε μεταξύ 25 και 27 Ιανουαρίου 1957. Το κύριο επίτευγμα της συνεδρίασης αυτής ήταν η έγκριση του οριστικού σχεδίου της Συνθήκης περί του Οργανισμού του Ευρωπαϊκού Σχολείου, που υπογράφηκε στις 12 Απριλίου 1957. Σύμφωνα με το άρθρο 32, ο Οργανισμός τέθηκε σε ισχύ στις 22 Φεβρουαρίου 1960, όπως και το παράρτημα με το οποίο καθορίστηκαν οι κανονισμοί για το απολυτήριο (Baccalauréat) του Ευρωπαϊκού Σχολείου. Το άρθρο 8 του Οργανισμού ορίζει ότι το Ανώτερο Συμβούλιο αποτελούν ο « υπουργός ή οι υπουργοί κάθε συμβαλλόμενου κράτους των

* Μετάφραση από τα αγγλικά.

οποίων οι αρμοδιότητες περιλαμβάνουν την εθνική εκπαίδευση και/ή τις εξωτερικές πολιτιστικές σχέσεις» ή οι αντιπρόσωποί τους. Το άρθρο 9 ορίζει ότι: «Το Ανώτερο Συμβούλιο έχει την ευθύνη για την εφαρμογή της συμφωνίας αυτής· προς τούτο αυτό διαθέτει τις απαραίτητες εξουσίες σε θέματα εκπαίδευσης, προϋπολογισμού και διοικήσεως· με κοινή συμφωνία θεσπίζει το γενικό κανονισμό του Σχολείου». Το άρθρο 12, κατά το μέτρο που ενδιαφέρει εν προκειμένω, έχει ως εξής:

«Στο διοικητικό τομέα, το Ανώτερο Συμβούλιο:

- 1) ...
- 2) ...
- 3) καθορίζει κατ' έτος, προτάσει του Συμβουλίου Επιθεωρητών, τις ανάγκες σε προσωπικό και ρυθμίζει, σε συνεργασία με τις κυβερνήσεις, κάθε ζήτημα διορισμού ή αποσπάσεως του διδακτικού και βοηθητικού προσωπικού του Σχολείου, καθώς και του εποπτικού προσωπικού, ώστε οι διοριζόμενοι να διατηρούν τα δικαιώματά τους προαγωγής και συντάξεως κατά το εθνικό τους σύστημα και να απολαμβάνουν τα πλεονεκτήματα που παρέχονται στους υπαλλήλους της κατηγορίας τους στο εξωτερικό·
- 4) θεσπίζει ομοφώνως, προτάσει του Συμβουλίου Επιθεωρητών και σύμφωνα με εναρμονισμένους κανόνες, τον εσωτερικό κανονισμό διδακτικού προσωπικού του Σχολείου».

Κατά την ίδια σύσκεψη, το Ανώτερο Συμβούλιο θέσπισε επίσης τον κανονισμό περί διδακτικού προσωπικού του Ευρωπαϊκού Σχολείου (ο «κανονισμός διδακτικού προσωπικού»). Ο κανονισμός αυτός βασίστηκε στο άρθρο 12, παράγραφοι 3 και 4, του Οργανισμού, καίτοι ο Οργανισμός δεν είχε ακόμη τεθεί σε εφαρμογή. Ο κανονισμός καθόρισε τους μισθούς και τα επιδόματα που θα καταβάλλονταν στις διάφορες κατηγορίες του προσωπικού. Το άρθρο 16 του κανονισμού ορίζει ότι το Ευρωπαϊκό Σχολείο θα καταβάλλει στο διδακτικό προσωπικό μόνο τη διαφορά μεταξύ του μισθού που λαμβάνει κάθε δίδασκων από τις εθνικές του αρχές και του

μισθού και των άλλων επιδομάτων που ορίζει ο ίδιος ο κανονισμός. Το ποσό αυτό είναι γνωστό ως «ευρωπαϊκό συμπλήρωμα».

Κατά τη σύσκεψη από 25 μέχρι 27 Ιανουαρίου 1957, το Ανώτερο Συμβούλιο, κατά τη συζήτηση του σχεδίου κανονισμού, εξέτασε το πρόβλημα κατά πόσον έπρεπε να απαλλασσεται από τη φορολογία το ευρωπαϊκό συμπλήρωμα. Η συζήτηση αυτή κατέληξε στην ακόλουθη πρόταση που περιλαμβάνεται στα πρακτικά:

«Ως εκ τούτου, το Ανώτερο Συμβούλιο αποφάσισε ότι τα μέλη του διδακτικού προσωπικού καταβάλλουν φόρο επί του μισθού ή του τμήματος του μισθού που αντιστοιχεί στον εθνικό τους μισθό. Εξάλλου, τα συμπληρώματα που προκύπτουν από την εφαρμογή των άρθρων 3, 4, 5 και 9 του κανονισμού και τα επιδόματα που καταβάλλονται βάσει των άρθρων 6, 8, 9, 11 και 12 του κανονισμού απαλλάσσονται από κάθε φόρο. Εν πάση περιπτώσει, το διδακτικό προσωπικό δεν υπόκειται σε διπλή φορολογία επί των μισθών του.»

Αυτή είναι η αποκαλούμενη «απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου», στην οποία ο Hurd στηρίζει την επιχειρηματολογία του· τα συμπληρώματα που αναφέρονται στο δεύτερο εδάφιο αποτελούν το ευρωπαϊκό συμπλήρωμα. Η απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου δεν ενσωματώθηκε ποτέ στον Οργανισμό του Ευρωπαϊκού Σχολείου ή στον κανονισμό περί διδακτικού προσωπικού. Ούτε, σύμφωνα με την Επιτροπή, συζητήθηκε ποτέ σε μεταγενέστερη συνεδρίαση του Ανωτέρου Συμβουλίου η δυνατότητα λήψεως παρόμοιων μέτρων. Πάντως, η απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου περιλαμβάνεται τροποποιημένη στη Σύνοψη των Αποφάσεων του Ανωτέρου Συμβουλίου.

Αργότερα, το Ανώτερο Συμβούλιο τροποποίησε πολλές φορές τον κανονισμό περί διδακτικού προσωπικού. Η οιονεί κωδικοποίηση του κανονισμού αυτού, όπως ίσχυε την 1η Ιουνίου 1979, περιλαμβάνεται στη δέσμη των εγγράφων που δεν αμφισβητούν οι διάδικοι και επισυνάπτεται στη Διάταξη περί παραπομπής. Σύμφωνα με το ιστορικό της διαφοράς που εκτίθεται στα ίδια έγγραφα, έγινε δεκτό ότι η εν λόγω κωδικοποίηση ίσχυε κατά τα

οικονομικά έτη 1978/79 και 1979/80, που είναι τα κρίσιμα έτη στην υπό κρίση υπόθεση.

Εκτός από τα άρθρα τα οποία ορίζουν τα διάφορα συμπληρώματα που παρέχονται στο διδακτικό προσωπικό, οι κρίσιμες διατάξεις της εν λόγω κωδικοποίησης του κανονισμού είναι τα άρθρα 24 και 30. Το άρθρο 30 προβλέπει το ευρωπαϊκό συμπλήρωμα. Το άρθρο 24, παράγραφος 2, ορίζει: «σε περίπτωση που το ποσό του επιβαλλόμενου φόρου επί των μισθών είναι υψηλότερο από το ποσό με το οποίο επιβαρύνεται ο ευρωπαϊκός μισθός κατ' εφαρμογή των κανονισμών περί καθορισμού των όρων και της διαδικασίας επιβολής του φόρου υπέρ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, παρέχεται επίδομα διαφοράς αποδοχών ίσο με τη διαφορά μεταξύ των δύο ποσών». Μεταξύ των Hurd, Ηνωμένου Βασιλείου και Επιτροπής δεν αμφισβητείται ότι η διάταξη αυτή έχει εφαρμογή στο φόρο που επιβάλλεται στο ευρωπαϊκό συμπλήρωμα, αν το συμπλήρωμα αυτό μπορεί νομίμως να φορολογηθεί από τα κράτη μέλη. Αυτή ήταν επίσης η άποψη που υποστήριξαν οι εκπρόσωποι της Επιτροπής και τα οκτώ άλλα κράτη μέλη το 1979 σε έκθεση του Διοικητικού και Οικονομικού Συμβουλίου προς το Ανώτερο Συμβούλιο. Εντούτοις, αυτό θα σήμαινε ακόμη ότι το μέλος του διδακτικού προσωπικού, στο οποίο επιβάλλεται εθνικός φόρος εισοδήματος επί του ευρωπαϊκού συμπληρώματος και των επιδομάτων που λαμβάνει, θα υφίστατο ορισμένη οικονομική ζημία, διότι βάσει του άρθρου 24, παράγραφος 2, το Σχολείο θα όφειλε μόνο τη διαφορά μεταξύ του εθνικού φόρου και του θεωρητικού ποσού του κοινοτικού φόρου, το ποσό δε που αντιστοιχεί στον κοινοτικό φόρο θα παρακρατείται από το μισθό του.

Αν το Ηνωμένο Βασίλειο δικαιούται να φορολογεί το ευρωπαϊκό συμπλήρωμα και τα επιδόματά του, ο Hurd θα λαμβάνει επομένως από το Σχολείο, βάσει του άρθρου 24, παράγραφος 2, του κανονισμού, μερικές χιλιάδες λίρες που αντιστοιχούν στο μεγαλύτερο μέρος του οφειλόμενου από αυτόν φόρου. Έτσι, τα χρήματα που πρέπει να πληρωθούν στις αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου θα καταβληθούν έμμεσα από κοινοτικά κονδύλια. Λαμβάνοντας υπόψη τις

δυσχέρειες που ανακύπτουν από το εθνικό φορολογικό δίκαιο, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ανέφερε στο Δικαστήριο ότι δεν μπορεί να καθορίσει ακριβώς το επίδοκο ποσό.

Μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Ρώμης, ιδρύθηκε στις Βρυξέλλες Ευρωπαϊκό Σχολείο. Κατά τα επόμενα έτη ιδρύθηκαν και άλλα Ευρωπαϊκά Σχολεία. Επειδή ο Οργανισμός εφαρμόζοταν μόνο στο Σχολείο στο Λουξεμβούργο, κατέστη αναγκαίο να επεκταθεί η εφαρμογή του στα άλλα Σχολεία. Αυτό έγινε με αρκετή καθυστέρηση με την υπογραφή, στις 13 Απριλίου 1962, του πρωτοκόλλου περί εφαρμογής του Οργανισμού σε κάθε ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό ίδρυμα για τα τέκνα του προσωπικού των Κοινοτήτων που ιδρύθηκε ή επρόκειτο να ιδρυθεί σε οποιοδήποτε κράτος μέλος. Το πρωτόκολλο τέθηκε σε ισχύ στις 12 Ιουνίου 1970. Δυνάμει του πρωτοκόλλου αυτού, ο Οργανισμός εφαρμόζεται τώρα τόσο στα Ευρωπαϊκά Σχολεία του Βελγίου (Βρυξέλλες και Mol), Γερμανίας (Καρλσρούης), Ιταλίας (Βαρέζε), των Κάτω Χωρών (Bergen) και του Ηνωμένου Βασιλείου (Culham), όσο και του Λουξεμβούργου. (Το 1975 υπογράφηκε πρόσθετο πρωτόκολλο περί ιδρύσεως Ευρωπαϊκού Σχολείου στο Μόναχο για την εκπαίδευση των τέκνων του προσωπικού του Ευρωπαϊκού Γραφείου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας. Στην πραγματικότητα, το Σχολείο ιδρύθηκε το 1977. Λειτουργεί και χρηματοδοτείται βάσει κάπως διαφορετικών αρχών από ό,τι τα άλλα Σχολεία και δεν επηρεάζει την παρούσα υπόθεση.)

Κατά τον Hurd η συνεισφορά της Επιτροπής στον προϋπολογισμό του Σχολείου του Culham, κατά το 1983, ανήλθε στο 65,99 %. Ομοίως, στην παράγραφο 28 του ψηφίσματος του της 7ης Ιουλίου 1983 περί των Ευρωπαϊκών Σχολείων (ΕΕ 1983, C 242, σ. 83), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ανέφερε ότι η Κοινότητα συμβάλλει με τα δύο τρίτα στους οικονομικούς πόρους των Ευρωπαϊκών Σχολείων. Οι ισχυρισμοί αυτοί δεν αμφισβητήθηκαν κατά την παρούσα διαδικασία. Το υπόλοιπο του προϋπολογισμού των Σχολείων προέρχεται από συνεισφορές διαφόρων άλλων πηγών, όπως το προϊόν από την πώληση εκδιδόμενων έργων.

Με εξαίρεση ενδεχομένως την Ιταλία, όλα τα κράτη μέλη στην επικράτεια των οποίων λειτουργούν Ευρωπαϊκά Σχολεία τηρούν την απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου, καίτοι δεν είναι σαφές κατά πόσο θεωρούν ότι υπέχουν νομική προς τούτο υποχρέωση. Το Βέλγιο, βάσει της συμφωνίας που συνήψε με το Ανώτερο Συμβούλιο, ανέλαβε την υποχρέωση να μη φορολογεί το ευρωπαϊκό συμπλήρωμα και τα επιδόματα, προκειμένου να «εξασφαλιστεί ότι το Σχολείο μπορεί να λειτουργεί σε ευνοϊκό κλίμα και υπό τις καλύτερες δυνατές φυσικές συνθήκες», σύμφωνα με το άρθρο 28 του Οργανισμού. Το Λουξεμβούργο ανέλαβε την ίδια υποχρέωση. Η γερμανική κυβέρνηση, με κανονιστική διάταξη, απάλλαξε από το φόρο τα «δύο επιδόματα» που καταβάλλονται στο διδακτικό προσωπικό στην Καρλσρούη βάσει του κανονισμού περί διδακτικού προσωπικού. Η ολλανδική κυβέρνηση συνήψε συμφωνία με το Ανώτερο Συμβούλιο βάσει του άρθρου 28 του Οργανισμού, αλλά αυτή δεν περιλαμβάνει διάταξη σχετική με την απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος. Απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Δικαστηρίου, η ολλανδική κυβέρνηση εξήγησε ότι για λόγους αρχής δεν επιθυμεί να απαλλάξει από το φόρο εισοδήματος το διδακτικό προσωπικό ολλανδικής ιθαγένειας του Ευρωπαϊκού Σχολείου στο Bergen, όσον αφορά τις αποδοχές που καταβάλλει το Σχολείο. Πάντως, ο φόρος που επιβάλλεται επί των αποδοχών αυτών δεν βαρύνει το ενδιαφερόμενο διδακτικό προσωπικό, αλλά το Υπουργείο Παιδείας και Επιστημών.

Η κατάσταση όσον αφορά την Ιταλία είναι κάπως ασαφής. Η αρχική διατύπωση της συμφωνίας της 3ης Σεπτεμβρίου 1963 μεταξύ της ιταλικής κυβέρνησης και του Ανωτέρου Συμβουλίου δεν αναφέρεται καθόλου στο ζήτημα αυτό. Πάντως, με το πρωτόκολλο της 14ης Μαΐου 1971 προστέθηκε στη συμφωνία το άρθρο 7, με το οποίο προβλέπεται απαλλαγή του διδακτικού προσωπικού από το φόρο επί των αποδοχών που καταβάλλει το Σχολείο. Πάντως, ορίζεται ρητά ότι η απαλλαγή αυτή αφορά μόνο το διδακτικό προσωπικό «που δεν είναι ιταλικής ιθαγένειας και δεν είχε την κατοικία του στην Ιταλία πριν από την ίδρυση του Σχολείου». Ενόψει του περιορισμού

αυτού, διατυπώθηκαν αμφιβολίες κατά τη συνεδρίαση του Ανωτέρου Συμβουλίου της 1ης και 2ας Δεκεμβρίου 1970 για το αν το Ανώτερο Συμβούλιο έπρεπε να αποδεχτεί το σχέδιο πρωτοκόλλου. Εντούτοις, η ιταλική αντιπροσωπεία εξήγησε ότι στην πράξη δεν θα υπήρχε πρόβλημα, διότι παρόμοιες αποδοχές ουδέποτε είχαν φορολογηθεί στην Ιταλία. Μετά τη διαβεβαίωση αυτή, το Ανώτερο Συμβούλιο αποφάσισε την υπογραφή του πρωτοκόλλου, ενώ επιφύλαξε το δικαίωμα να θέσει εκ νέου το ζήτημα, αν άλλαζε η πρακτική των ιταλικών αρχών. Προκειμένου να διασαφηνίσει τη σημερινή κατάσταση, το Δικαστήριο υπέβαλε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας γραπτή σχετική ερώτηση στην Ιταλία. Με ένα πολύ σύντομο τηλετύπημα, οι ιταλικές αρχές απάντησαν ότι οι αποδοχές του διδακτικού προσωπικού ιταλικής ιθαγένειας του Ευρωπαϊκού Σχολείου στη Βαρύξε υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος. Δυστυχώς στην απάντηση αυτή δεν γίνεται διάκριση μεταξύ του τμήματος του μισθού του διδακτικού προσωπικού που καταβάλλεται από τις ιταλικές αρχές και το οποίο, εν πάση περιπτώσει, υπόκειται στο φόρο εισοδήματος, και του ευρωπαϊκού συμπληρώματος. Είναι πιθανό ότι και τα δύο τμήματα υπόκεινται στο φόρο, αλλά δεν είναι σαφές αν ο φόρος αυτός πράγματι εισπράττεται.

Το Ηνωμένο Βασίλειο δεν θεωρεί ότι υποχρεούται να απαλλάξει, και στην πραγματικότητα δεν απαλλάσσει, τους υπηκόους του που υπηρετούν στο Culham από το φόρο εισοδήματος επί του ευρωπαϊκού συμπληρώματος και των διαφόρων επιδομάτων που καταβάλλει το Σχολείο. Σ' αυτό οφείλεται και η παρούσα δίκη. Αυτό δεν αφορά μόνο τον Hurd διότι, όπως ανέφερε ο δικηγόρος του στο Δικαστήριο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, υπάρχουν προς το παρόν δεκαεννέα υπήκοοι του Ηνωμένου Βασιλείου οι οποίοι διδάσκουν στο Culham.

Εξάλλου, οι αποδοχές του διδακτικού προσωπικού άλλων ιθαγενειών στο Culham δεν φορολογούνται από το Ηνωμένο Βασίλειο. Η κατά το αγγλικό δίκαιο νομική θεμελίωση της απαλλαγής αυτής του μη βρετανικού διδακτικού προσωπικού αμφισβητείται. Ο Hurd ισχυρίστηκε ότι το Ηνωμένο Βασίλειο δεν είχε

σαφή θέση επί του ζητήματος αυτού. Προηγουμένως επικαλέστηκε τις συμβάσεις περί αποφυγής της διπλής φορολογίας που συνήψε με τα διάφορα κράτη μέλη, ενώ σήμερα επικαλείται το άρθρο 373 του Income and Corporation Taxes Act 1970, περί προξένων και άλλων επίσημων εκπροσώπων. Ο Hurd ισχυρίζεται ότι η απαλλαγή που παρέχεται στους μη βρετανούς υπηκόους δεν έχει έρεισμα στο αγγλικό δίκαιο. Κατά τους ισχυρισμούς του, η απαλλαγή αυτή συνιστά επομένως απόδειξη ότι και το Ηνωμένο Βασίλειο αισθανόταν ότι δεσμεύεται νομικώς από την απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου, παρά τις περί του αντιθέτου διαμαρτυρίες του ίδιου του Ηνωμένου Βασιλείου. Πάντως, για να εκτιμηθεί η αξία του επιχειρήματος αυτού, θα πρέπει πρώτον να επιλυθούν πολύπλοκα ζητήματα αγγλικού δικαίου, πράγμα που δεν είναι της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου. Επομένως, δεν είναι δυνατό το Δικαστήριο να προσδώσει οποιαδήποτε αποδεικτική αξία στο ειδικό αυτό ζήτημα.

Το Ευρωπαϊκό Σχολείο στο Culham ιδρύθηκε το 1978 για τα τέκνα του προσωπικού του Κοινού Κέντρου Ερευνών που ιδρύθηκε βάσει της Συνθήκης ΕΚΑΕ. Ο Hurd διορίστηκε διευθυντής του Σχολείου αυτού από 1ης Σεπτεμβρίου 1978 και για περίοδο εννέα ετών. Αργότερα, ο Her Majesty's Inspector of Taxes εξέδωσε πράξη επιβολής φόρου εφ' όλων των αποδοχών του Hurd, περιλαμβανομένων του ευρωπαϊκού συμπληρώματος και των επιδομάτων, για τα οικονομικά έτη που έληγαν στις 5 Απριλίου 1979 και 5 Απριλίου 1980. Δεν αμφισβητεί ότι υπόκειται σε φόρο στο Ηνωμένο Βασίλειο για το τμήμα του μισθού του που του καταβάλλεται από το Υπουργείο Παιδείας και Επιστημών. Εξάλλου, υποστηρίζει ότι το ευρωπαϊκό συμπλήρωμα, καθώς και τα επιδόματα που του καταβάλλονται δυνάμει του κανονισμού περί διδακτικού προσωπικού, απαλλάσσονται από το φόρο.

Το ζήτημα αυτό αποτέλεσε αντικείμενο μακράς αλληλογραφίας μεταξύ του Ευρωπαϊκού Σχολείου και του Ηνωμένου Βασιλείου και συζητήθηκε πολλές φορές από το Ανώτερο Συμβούλιο. Επίσης, αποτέλεσε αντικείμενο της προαναφερόμενης έκθεσης του 1979 που υπέβαλε στο Ανώτερο Συμβούλιο το Διοικητικό και Οικονομικό Συμβούλιο.

Τέλος, το ζήτημα ήχθη ενώπιον των Special Commissioners of Income Tax, οι οποίοι, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης, υπέβαλαν στο Δικαστήριο ορισμένα προδικαστικά ερωτήματα:

Ερώτημα 1

Με το ερώτημα αυτό ερωτάται:

«α) Αν, ερμηνεύοντας τις διατάξεις του άρθρου 3 της Πράξης που επισυνάφθηκε στη Συνθήκη Προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, της 22ας Ιανουαρίου 1972, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφανθεί προδικαστικώς επί του ερωτήματος κατά πόσο ένα συγκεκριμένο ζήτημα εμπίπτει στην έννοια της φράσης "όλες τις άλλες συμφωνίες που συνήψαν τα αρχικά κράτη μέλη, οι οποίες αφορούν τη λειτουργία των Κοινοτήτων ή συνδέονται με τη δραστηριότητά τους" (παράγραφος 1 του άρθρου) και της φράσης "τις δηλώσεις, τα ψηφίσματα ή τις άλλες θέσεις... που αφορούν τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και ελήφθησαν με κοινή συμφωνία από τα κράτη μέλη" (παράγραφος 3 του άρθρου).

β) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, αν το Ηνωμένο Βασίλειο, δυνάμει του εν λόγω άρθρου, υπέχει την κοινοτικού δικαίου υποχρέωση να εφαρμόζει στο εθνικό του δίκαιο συγκεκριμένη απόφαση, η οποία ελήφθη σε σύσκεψη τον Ιανουάριο 1957, ότι το διδακτικό προσωπικό του Ευρωπαϊκού Σχολείου θα απαλλάσσεται από κάθε φόρο επί των μισθών και επιδομάτων του (εκτός από το τμήμα των μισθών του που αντιστοιχεί στους εθνικούς μισθούς), υπό το φως των περιστάσεων υπό τις οποίες ελήφθη η απόφαση αυτή, τα επακολογηθέντα, τα επίσημα κείμενα που δίδουν τα Ευρωπαϊκά Σχολεία και τα διοικητικά τους όργανα και οι απαντήσεις των έξι αρχικών κρατών μελών στην εν λόγω απόφαση πριν από την ημερομηνία κατά την οποία τέθηκε σε ισχύ η προαναφερόμενη Συνθήκη Προσχώρησης (1η Ιανουαρίου 1973).»

Το άρθρο 177 της Συνθήκης ΕΟΚ παρέχει αρμοδιότητα στο Δικαστήριο να αποφαιίνεται με προδικαστικές αποφάσεις: α) επί της ερμηνείας της εν λόγω Συνθήκης· β) επί του κύρους και της ερμηνείας των πράξεων των οργάνων της Κοινότητας· και γ) επί της ερμηνείας των καταστατικών των οργανισμών που ιδρύθηκαν με πράξη του Συμβουλίου, εφόσον το προβλέπουν τα εν λόγω καταστατικά. Το άρθρο αυτό δεν παρέχει στο Δικαστήριο γενική αρμοδιότητα να ερμηνεύει, κατά τη διαδικασία περί εκδόσεως προδικαστικών αποφάσεων, έγγραφα τα οποία μπορούν να χαρακτηριστούν «κοινοτικά», αν αμφισβητείται η έννοιά τους.

Το άρθρο 1, παράγραφος 3, της Συνθήκης Προσχωρήσεως ορίζει ότι οι εξουσίες και αρμοδιότητες των οργάνων των Κοινοτήτων, όπως περιλαμβάνονται στη Συνθήκη ΕΟΚ, ισχύουν και για την παρούσα Συνθήκη. Το άρθρο 1, παράγραφος 2, της Συνθήκης Προσχωρήσεως ορίζει ότι οι διατάξεις της Πράξεως Προσχωρήσεως που αφορούν την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της Συνθήκης Προσχωρήσεως. Έπεται ότι το Δικαστήριο έχει αρμοδιότητα, δυνάμει του άρθρου 177, να αποφαιίνεται με προδικαστικές αποφάσεις επί της ερμηνείας της Πράξεως Προσχωρήσεως. Επομένως, έχει σαφώς αρμοδιότητα να ερμηνεύσει τη φράση « όλες τις άλλες συμφωνίες που συνήψαν τα αρχικά κράτη μέλη, οι οποίες αφορούν τη λειτουργία των Κοινοτήτων ή συνδέονται με τη δραστηριότητά τους » που περιλαμβάνεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 3, και τη φράση « τις δηλώσεις, τα ψηφίσματα ή τις άλλες θέσεις του Συμβουλίου... και εκείνες που αφορούν τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και ελήφθησαν με κοινή συμφωνία από τα κράτη μέλη » του άρθρου 3, παράγραφος 3.

Εξάλλου, είναι σαφές κατά την άποψή μου ότι α) το Ευρωπαϊκό Σχολείο δεν είναι « θεσμικό όργανο » της Κοινότητας, εφόσον τα μόνα κατά τη Συνθήκη ΕΟΚ θεσμικά όργανα, που εμπλέκουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 177, είναι αυτά που ορίζονται στο άρθρο 4 της εν λόγω Συνθήκης και β) ότι, ακόμη κι αν το

Σχολείο μπορούσε να θεωρηθεί ως Οργανισμός « που ιδρύθηκε με πράξη του Συμβουλίου » (πράγμα που δεν συμβαίνει κατά την άποψή μου), δεν υπάρχει στον Οργανισμό του Σχολείου καμιά διάταξη ορίζουσα ότι το Δικαστήριο αποφαιίνεται προδικαστικώς επί της ερμηνείας του Οργανισμού του.

Εξάλλου, καμιά διάταξη της Συνθήκης Προσχωρήσεως ή της Συνθήκης περί του Οργανισμού του Σχολείου δεν ορίζει ότι ο Οργανισμός αυτός αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της Συνθήκης ΕΟΚ ή της Συνθήκης Προσχωρήσεως ή ότι οι διατάξεις της Συνθήκης ΕΟΚ περί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου εφαρμόζονται επίσης στον Οργανισμό (όπως έγινε βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 3, για τη Συνθήκη Προσχωρήσεως) ή ότι θεσπίζεται ειδική διαδικασία για προδικαστικές αποφάσεις όπως έγινε με το πρωτόκολλο της Σύμβασης των Βρυξελλών για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 388 της 31.12.1982).

Ο ισχυρισμός ότι ο Οργανισμός του Ευρωπαϊκού Σχολείου μπορεί να ερμηνευτεί από το Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 177, είναι κατά την άποψή μου αντίθετος και προς το σκεπτικό της Διάταξης του προέδρου του Δικαστηρίου στην υπόθεση 80/83, *Habourdin International κατά Italocrema* (Συλλογή 1983, σ. 3639), με την οποία κρίθηκε απαράδεκτη αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως σχετική με τη Σύμβαση των Βρυξελλών, διότι το παραπέμπον δικαστήριο δεν είχε αρμοδιότητα, δυνάμει του πρωτοκόλλου της Σύμβασης, να υποβάλει παρόμοια αίτηση. Η αρμοδιότητα προδικαστικής παραπομπής απορρέει αποκλειστικά από το πρωτόκολλο· δεν υπάρχει έμμεση αρμοδιότητα, δυνάμει του άρθρου 177, που να επιτρέπει προδικαστική παραπομπή ακόμη και για συνθήκη της οποίας η σύναψη από τα κράτη μέλη προβλέφθηκε ρητά από το άρθρο 220 της Συνθήκης ΕΟΚ. Ακόμη λιγότερο δικαιολογείται ο ισχυρισμός ότι υπάρχει αρμοδιότητα εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως σχετικά με συνθήκη ή διαπραγματεύσεις που δεν αναφέρονται καθόλου στη Συνθήκη ΕΟΚ.

Η απόφαση στις υποθέσεις 267 έως 269/81, *Amministrazione della finanze dello Stato κατά Società petrolifera italiana* (Συλλογή 1983, σ. 801), την οποία επικαλείται ο Hurd, δεν δικαιολογεί κατά την άποψή μου τον αντίθετο ισχυρισμό. Η σχετική επιχειρηματολογία στην υπόθεση αυτή στηρίζεται στο γεγονός ότι από την 1η Ιουλίου 1968 η Κοινότητα υποκατέστησε τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της ΓΣΔΕ (GATT), οπότε θεωρήθηκε ότι στην πραγματικότητα επρόκειτο για συμφωνία συναφθείσα από την Κοινότητα και επομένως για πράξη των κοινοτικών οργάνων. Η επιχειρηματολογία αυτή δεν μπορεί να έχει εφαρμογή στην παρούσα υπόθεση.

Αν αυτό ισχύει όσον αφορά τον Οργανισμό, τότε κατά μείζονα λόγο ο κανονισμός περί διδακτικού προσωπικού και η απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 177.

Εν συνεχεία υποστηρίχθηκε ότι α) ο Οργανισμός του Σχολείου και η απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου περιλαμβάνονται στις « συμφωνίες » και « θέσεις... που αφορούν τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και ελήφθησαν με κοινή συμφωνία από τα κράτη μέλη » κατά την έννοια του άρθρου 3 της Πράξεως Προσχωρήσεως και β) επομένως, το Δικαστήριο έχει αρμοδιότητα να τις ερμηνεύει δυνάμει του άρθρου 177.

Είναι σαφές ότι το Δικαστήριο μπορεί, κατ'εφαρμογή του άρθρου 177, να ερμηνεύσει τους όρους αυτούς ώστε να αποφανθεί τι συνιστά « συμφωνία » ή « θέση που αφορά τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και ελήφθη με κοινή συμφωνία από τα κράτη μέλη ». Έτσι, μπορεί ειδικότερα να προσδιορίσει το περιεχόμενο των δύο αυτών όρων. Δεν έπεται πάντως ότι το Δικαστήριο έχει αρμοδιότητα βάσει του άρθρου 177, ανεξάρτητα από την απόφαση επί ενδεχόμενης προσφυγής βάσει του άρθρου 169, να ερμηνεύει μια τέτοια συμφωνία ή να αποφαινεται για το ποιο είναι το αποτέλεσμα ή ποιες είναι οι υποχρεώσεις, αν υπάρχουν, που απορρέουν από θέση που υιοθετήθηκε κατά τον τρόπο αυτό.

Σχετικά, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2, της Συνθήκης Προσχωρή-

σεως υποχρεώνει σαφώς τα νέα κράτη μέλη να « προσχωρήσουν στις συμβάσεις που προβλέπονται από το άρθρο 220 της Συνθήκης ΕΟΚ που υπεγράφησαν από τα αρχικά κράτη μέλη και να αρχίσουν για το σκοπό αυτό διαπραγματεύσεις με τα αρχικά κράτη μέλη για να επιφέρουν στα κείμενα αυτά τις αναγκαίες προσαρμογές ». Πάντως, όπως αναφέρθηκε, ο πρόεδρος έχει ήδη κρίνει ότι το Δικαστήριο δεν έχει αρμοδιότητα δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ να ερμηνεύει τις συμβάσεις αυτές. Συμφωνώ απόλυτα με τη διάταξη αυτή. Έτσι, το γεγονός και μόνον ότι μια πράξη καλύπτεται από το άρθρο 3 της Πράξεως Προσχωρήσεως και προβλέπεται ειδικά από τη Συνθήκη ΕΟΚ δεν επιτρέπει την κατάταξή της στην κατηγορία των πράξεων ή των μέτρων που μπορεί να ερμηνεύει το Δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 177. Αυτή η διάταξη πρέπει να έχει τουλάχιστον ίση ισχύ με τις « άλλες συμφωνίες » που αναφέρει το άρθρο 3, παράγραφος 1, και με τις δηλώσεις, τα ψηφίσματα ή τις άλλες θέσεις που έχουν υιοθετηθεί κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 3, της Πράξεως Προσχωρήσεως.

Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, το Δικαστήριο δεν έχει αρμοδιότητα να απαντήσει στο ερώτημα 1, στοιχείο β), κατά το μέτρο που αυτό συνεπάγεται την εξέταση του κύρους του Οργανισμού του Σχολείου, του κανονισμού περί του διδακτικού προσωπικού, της απόφασης του Ανωτέρου Συμβουλίου και των μέτρων που έλαβαν τα κράτη μέλη εν συνεχεία της απόφασης αυτής.

Αν είχα καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το Δικαστήριο έχει ευρύτερη αρμοδιότητα δυνάμει του άρθρου 177 και ότι θα μπορούσε να αποφανθεί με προδικαστική απόφαση επί του αν πρόκειται για συναφθείσα συμφωνία ή λήψη θέσεως, θα δεχόμουν, όπως εξάλλου δέχεται η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, ότι η Συνθήκη περί του Οργανισμού του Σχολείου εμπίπτει στο άρθρο 3, παράγραφος 1. Το προίμιο του Οργανισμού αυτού αναφέρει ότι είναι αναγκαία η εκπαίδευση των τέκνων των υπαλλήλων των Κοινοτήτων να γίνεται στη μητρική τους γλώσσα. Είναι προφανώς ουσιαστές ότι οι υπάλληλοι των Κοινοτήτων που δεν κατοικούν στη χώρα τους πρέπει να συνοδεύονται από τα τέκνα τους και ότι

πρέπει να παρέχεται σ' αυτά η κατάλληλη εκπαίδευση. Έτσι, το Σχολείο διαδραματίζει ζωτικό ρόλο καθιστώντας δυνατή την πρόσληψη των υπαλλήλων και την εκτέλεση των καθηκόντων τους ανεξάρτητα από τις αρετές του εκπαιδευτικού προγράμματος που έγινε δεκτό σε ευρωπαϊκό πλαίσιο. Επομένως, η Συνθήκη είναι σαφώς συμφωνία συναφθείσα από τα αρχικά κράτη μέλη « που αφορά τη λειτουργία των Κοινοτήτων ή συνδέεται με τη δραστηριότητά τους » κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1. Το Ηνωμένο Βασίλειο εκπλήρωσε την υποχρέωσή του και προχώρησε στη συμφωνία αυτή.

Αν η απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου, που αποτελεί τον πυρήνα του εν προκειμένω προβλήματος, εμπίπτει στο άρθρο 3 και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, αν είναι δεσμευτική για το Ηνωμένο Βασίλειο, όπως ισχυρίζεται ο Hurd, θέτει διαφορετικά και δυσχερή ζητήματα, τα οποία είναι αδύνατο να επιλυθούν χωρίς να ερμηνευτεί κατά κάποιο τρόπο η απόφαση.

Θεωρώ ότι η απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου, όπως και ο Οργανισμός, αφορά τη λειτουργία των Κοινοτήτων ή συνδέεται με τη δραστηριότητά τους, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της Πράξεως Προσχωρήσεως, εφόσον αφορά μια σημαντική άποψη των όρων υπηρεσίας του διδακτικού προσωπικού του Σχολείου. Πάντως, επρόκειτο για συμφωνία « που συνήψαν » τα αρχικά κράτη μέλη στην οποία τα νέα κράτη μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση « να προσχωρήσουν »; Οι λέξεις « accede » (προσχωρούν) και « concluded » (που συνήψαν) μπορούν να νοηθούν με ευρύτητα, ώστε να περιλάβουν κάθε είδους συμφωνίας, όσο άτυπη κι αν είναι, κατά την έννοια των λέξεων « δέχονται » (adopt) ή « έκαναν » (made). Νομίζω ότι, κατά την ορθότερη ερμηνεία, πρόκειται για τυπικές συμφωνίες στις οποίες κράτος μέλος μπορεί να « προσχωρήσει » κατά τη συνήθη έννοια του όρου. Η ερμηνεία αυτή μου φαίνεται σύμφωνη με τη διατύπωση του άρθρου 3, παράγραφος 3, που μπορεί να περιλάβει λιγότερο τυπικές συμφωνίες. Επομένως, η απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου δεν περιλαμβάνεται,

αυτή καθαντή, στο άρθρο 3, παράγραφος 1. Ακόμη κι αν υποθεθεί ότι δεν υπάρχει κώλυμα για την ερμηνεία του Οργανισμού και της απόφασης του Ανωτέρου Συμβουλίου, πράγμα που δεν συμβαίνει κατά την άποψή μου, δεν δέχομαι εν πάση περιπτώσει το επιχείρημα της Επιτροπής ότι η απόφαση, για τους σκοπούς εφαρμογής του άρθρου 3, παράγραφος 1, πρέπει να θεωρηθεί ότι περιλαμβάνεται στον Οργανισμό, ο οποίος εγκρίθηκε με τυπική συμφωνία.

Το ζήτημα αν η απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου είναι « θέση που ελήφθη με κοινή συμφωνία από τα κράτη μέλη » θέτει ακόμα μεγαλύτερα προβλήματα. Δέχομαι ότι στη διατύπωση αυτή πρέπει να δοθεί ευρεία ερμηνεία. Αποβλέπει στο να καλύψει μια εναπομένουσα κατηγορία πράξεων ή μέτρων που δεν εμπίπτουν σε οποιαδήποτε άλλη κατηγορία του άρθρου 3.

Δεν αμφιβάλω ότι η απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου πρέπει να ερμηνευτεί ως απόφαση που « αφορά τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες » για τους λόγους που ανέπτυξα ήδη σχετικά με το άρθρο 3, παράγραφος 1. Δέχομαι επίσης ότι η διαδικασία που ακολουθήθηκε για τη λήψη της απόφασης ήταν τέτοια ώστε μπορεί να θεωρηθεί ότι ελήφθη από τα κράτη μέλη, εφόσον οι αντιπρόσωποί τους ήταν προς τούτο εξουσιοδοτημένοι. Θεωρώ εξωπραγματικό τον ισχυρισμό ότι αυτοί, επειδή κατά το στάδιο αυτό αναφέρονται ως έφοροι, δεν μπορούσαν να δεσμεύσουν τα κράτη μέλη, ιδίως όταν δεν ενεργούσαν τότε ως έφοροι δυνάμει του Οργανισμού του Σχολείου, εφόσον ο Οργανισμός δεν είχε ακόμη θεσπιστεί.

Θεωρώ εντελώς αδύνατο να κριθεί με προδικαστική απόφαση δυνάμει του άρθρου 177 το ζήτημα αν οι αντιπρόσωποι των αρχικών κρατών μελών ήταν εξουσιοδοτημένοι να λάβουν παρόμοια απόφαση, εφόσον δεν υπάρχει σύγχρονη απόδειξη, εκτός από ό, τι μπορεί να σταχυολογηθεί από τα πρακτικά, σχετικά με την ύπαρξη ή μη εξουσιοδοτήσεως εκ μέρους των αρχικών κρατών μελών. Προφανώς, συναντώμενοι για τη συζήτηση του κανονισμού περί του διδακτικού προσωπικού,

οι μετέχοντες είχαν την πρόθεση να δεσμεύσουν τα κράτη μέλη τα οποία αντιπροσώπευαν αντιστοίχως. Εκ πρώτης όψεως πάντως, ανεξαρτήτως της εξουσίας που είχαν για τη ρύθμιση άλλων πλευρών του κανονισμού περί του διδακτικού προσωπικού, προκαλεί τουλάχιστον κατάπληξη ότι μια τέτοια απόφαση, ως προς την εξουσία των κρατών μελών να επιβάλλουν φόρους, ελήφθη κατά τον άτυπο αυτό τρόπο και ότι οι αντιπρόσωποι είχαν εξουσιοδοτηθεί προς τούτο, προπαντός δε εφόσον η απόφαση ουδέποτε ενσωματώθηκε στον Οργανισμό του Σχολείου ή στον κανονισμό περί του διδακτικού προσωπικού.

Πάντως, δεν είναι απίθανο οι αντιπρόσωποι να είχαν σχετική εξουσιοδότηση. Αν οι αντιπρόσωποι ήταν εξουσιοδοτημένοι, τότε α) δεν θεωρώ ορθό να εκληφθεί η απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου ως « προσωρινή συμφωνία » ή συμφωνία που σημαίνει απλώς ότι κάθε αντιπρόσωπος οφείλει, επιστρέφοντας, να πείσει την κυβέρνηση ή τη νομοθετική εξουσία ότι πρέπει να θέσει σε εφαρμογή τη συμφωνία· β) ούτε θεωρώ ότι η απόφαση αποτελεί απλώς λήψη θέσεως που διαμόρφωσε το Ανώτερο Συμβούλιο διαπραγματευόμενο συμφωνίες με τα κράτη μέλη δυνάμει του άρθρου 28 του σχεδίου περί του Οργανισμού.

Αν οι αντιπρόσωποι ήταν εξουσιοδοτημένοι και αν ορθώς πρόκειται για απόφαση απαλλαγής φόρου από τα διάφορα κράτη μέλη, τότε, νομίζω ότι πρέπει να θεωρηθεί ότι ελήφθη με κοινή συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 3. Θεωρώ ότι η διάταξη αυτή δεν απαιτεί ομοφωνία αλλά απόφαση κατά πλειοψηφία των κρατών μελών. Εν προκειμένω, παρά τις ανησυχίες που εξέφρασαν δύο αντιπροσωπείες και παρά το αίτημα του αντιπροσώπου των Κάτω Χωρών προς επανεξέταση του ζητήματος αν η απόφαση οδηγούσε σε διαφωνίες, η συγκεκριμένη απόφαση δεν περιλαμβάνει καμιά επιφύλαξη ή διαφωνία και μπορεί να θεωρηθεί ότι ελήφθη με κοινή συμφωνία.

Επικουρικώς, ο προσφεύγων προβάλλει ότι, ακόμη κι αν η « απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου » μπορούσε να μη θεωρηθεί εξ αρχής δεσμευτική, κατέστη δεσμευτική πριν

από το 1973, λόγω του ότι τέθηκε σε ισχύ και εφαρμόστηκε από τα κράτη μέλη επί πολλά έτη. Υποστηρίζει ότι συντρέχουν οι δύο προϋποθέσεις που απαιτούνται για μια τέτοια εξέλιξη στο διεθνές δίκαιο, δηλαδή η πρακτική του κράτους και η *opinio juris* που εμφανίζει ότι η ακολουθούμενη πρακτική απορρέει από νομική υποχρέωση. Κατά την άποψή μου πάντως, εκτός από το γεγονός ότι η πρακτική των ιταλικών αρχών ήταν ασαφής και ο τρόπος με τον οποίο η απόφαση εφαρμόστηκε στα άλλα κράτη μέλη ποικίλλει σημαντικά (έστω κι αν, εν κατακλείδι, το ευρωπαϊκό συμπλήρωμα δεν φορολογείται), νομίζω ότι δεν υπάρχει κανένα αποδεικτικό στοιχείο από το οποίο να προκύπτει ότι τα κράτη ενήργησαν υπό την αίσθηση υποχρέωσης που απορρέει από την « απόφαση αυτή ». Εξάλλου, δεν έχω πειστεί ότι η έννοια της μη δεσμευτικής πράξεως η οποία καθίσταται, με την πάροδο του χρόνου, δεσμευτική μέσω του εθίμου και της πρακτικής των κρατών μελών αποτελεί μέρος του κοινοτικού δικαίου. Έχω ήδη εκφράσει αμφιβολίες επί του ζητήματος αυτού στην υπόθεση 208/80, *Lord Bruce of Donington κατά Aspden* (Συλλογή 1981, σ. 2205, ιδίως σσ. 2225 και 2226), εφόσον δε καμιά νέα επιστημονική αυθεντία δεν αναφέρθηκε κατά την παρούσα διαδικασία, οι αμφιβολίες αυτές δεν έχουν διαλυθεί. Το ζήτημα αν η απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου έχει καταστεί εθιμικό διεθνές δίκαιο δεν νομίζω ότι μπορεί να τεθεί στην παρούσα προδικαστική παραπομπή.

Αντίθετα, αν η απόφαση ήταν δεσμευτική για τα αρχικά κράτη μέλη από τη στιγμή της λήψεώς της, όσον αφορά το Σχολείο στο Λουξεμβούργο, θεωρώ ότι στην πράξη θεωρήθηκε εφαρμοστέα στα άλλα Ευρωπαϊκά Σχολεία.

Το μόνο στοιχείο του ζητήματος που φαίνεται σαφές είναι ότι τα νέα κράτη μέλη, όσον αφορά τα συγκεκριμένα ζητήματα, βρίσκονται « στην ίδια θέση με τα αρχικά κράτη μέλη ». Αν δήλωση, ψήφισμα ή θέση που ελήφθη από τα παλαιά κράτη μέλη δεν δέσμευε νομικώς τα αρχικά κράτη μέλη, δεν δεσμεύει και τα νέα κράτη μέλη. Επομένως, αντίστοιχα πρέπει να ερμηνευτεί και η υποχρέωση που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 3, σχετικά με την

τήρηση των αρχών και κατευθυντήριων γραμμών που απορρέουν από δήλωση, ψήφισμα ή άλλη θέση και με τη λήψη τέτοιων μέτρων που μπορεί να είναι αναγκαία για την εξασφάλιση της εφαρμογής τους.

Οι δυσχέρειες που ενυπάρχουν για την απάντηση στο ερώτημα 1, στοιχείο β), που υποβλήθηκε κατ' εφαρμογή του άρθρου 177, κατά το μέτρο που αναφέρεται στα αποτελέσματα του Οργανισμού, του κανονισμού περί του διδακτικού προσωπικού, την απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου και τη συμπεριφορά των κρατών μελών, ενισχύουν, νομίζω, το συμπέρασμα ότι δεν πρόκειται για ζήτημα το οποίο, υπό τις περιστάσεις αυτές, εμπίπτει στο άρθρο 177. Αν έπρεπε να δοθεί απάντηση, θα διατύπωνα την άποψη ότι, στο πλαίσιο της παρούσας προδικαστικής παραπομπής, δεν έχει αποδειχτεί ότι οι αντιπρόσωποι ήταν εξουσιοδοτημένοι από τα κράτη μέλη να λάβουν οριστική απόφαση περί απαλλαγής του ευρωπαϊκού συμπληρώματος από το φόρο, βάσει των διαφόρων εθνικών συστημάτων, και, επομένως, ούτε αυτή η απόφαση ούτε η μεταγενέστερη πρακτική συνιστούν θέση που αφορά τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες που ελήφθη με κοινή συμφωνία από τα αρχικά κράτη μέλη. Επομένως, δεν είναι δεσμευτική για το Ηνωμένο Βασίλειο.

Ερώτημα 2

Με το ερώτημα αυτό ζητείται:

«Επικουρικώς, αν το Ηνωμένο Βασίλειο υπέχει, δυνάμει του άρθρου 5 ή του άρθρου 7 της Συνθήκης ΕΟΚ (και της προαναφερόμενης Συνθήκης Προσχώρησης) ή άλλης διατάξεως κοινοτικού δικαίου (εκτός του άρθρου 3 της Πράξης που επισυνάφθηκε στη Συνθήκη Προσχώρησης), την υποχρέωση που απορρέει από το κοινοτικό δίκαιο να εφαρμόσει στο εθνικό του δίκαιο την εν λόγω απόφαση. »

Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι τα άρθρα 5 και 7 της Συνθήκης της Ρώμης και διάφορες γενικές αρχές του δικαίου απαγορεύουν στο Ηνωμένο Βασίλειο να φορολογεί το ευρωπαϊκό συμπλήρωμα και τα επιδόματα. Με τις

γραπτές της παρατηρήσεις, η Επιτροπή δεν έκρινε σκόπιμο να εξετάσει το δεύτερο ερώτημα, διότι είχε τη γνώμη ότι η απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου ήταν εν πάση περιπτώσει δεσμευτική για το Ηνωμένο Βασίλειο δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, της Πράξης Προσχώρησης. Πάντως, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ο εκπρόσωπος της Επιτροπής κατέστησε σαφές ότι αποδέχεται πλήρως τα επιχειρήματα του Hurd σχετικά με τα άρθρα 5 και 7. Η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο διατύπωσαν αντίθετη γνώμη.

Ο Hurd ισχυρίζεται, πρώτον, ότι η εν λόγω υποχρέωση δεσμεύει το Ηνωμένο Βασίλειο δυνάμει του άρθρου 5 της Συνθήκης ΕΟΚ, ανεξαρτήτως άλλης διατάξεως που την καθιστά δεσμευτική. Υποστηρίζει ότι, φορολογώντας τα εν λόγω ποσά, το Ηνωμένο Βασίλειο παρέβη το άρθρο 5, διότι αυτό βλάπτει για το Ευρωπαϊκό Σχολείο.

Σχετικά, επικαλείται δύο άλλες υποθέσεις που αφορούν την επιβολή εθνικού φόρου εισοδήματος επί των κοινοτικών αποδοχών και επιδομάτων, δηλαδή τις υποθέσεις 6/60, Humblet κατά Βελγίου (Rec. 1960, σ. 1125), και 208/80, Lord Bruce of Donington (Συλλογή 1981, σ. 2205).

Στην υπόθεση Humblet έγινε δεκτό ότι, δυνάμει του πρωτοκόλλου περί των προνομίων και ασυλιών της ΕΚΑΧ, οι αποδοχές του προσφεύγοντος ως υπαλλήλου της Ανωτάτης Αρχής δεν μπορούσαν να ληφθούν υπόψη από τις βελγικές φορολογικές αρχές προκειμένου να κριθεί αν η σύζυγός του υπέκειτο σε φόρο εισοδήματος. Η υπόθεση αφορούσε αποκλειστικά το γράμμα και το πνεύμα του εν λόγω πρωτοκόλλου. Εντούτοις, μία παράγραφος της απόφασης διασαφηνίζει τις δυνάμει του άρθρου 5 υποχρεώσεις των κρατών μελών. Στην παράγραφο αυτή, το Δικαστήριο εξηγεί τους λόγους για τους οποίους η φορολογική απαλλαγή παρέχεται προς το συμφέρον της Κοινότητας, καθόσον το άρθρο 13 του πρωτοκόλλου ορίζει ότι: « τα προνόμια, οι ασυλίες και οι διευκολύνσεις παρέχονται ... στους υπαλλήλους των κοινοτικών οργάνων αποκλειστικώς προς το συμφέρον της Κοινότητας ».

Αιτιολογώντας την κρίση του ότι η απαλλαγή αυτή ήταν προς το συμφέρον της Κοινότητας, το Δικαστήριο περιέλαβε τρεις λόγους: i) η απαλλαγή ενισχύει την ανεξαρτησία των διοικητικών υπηρεσιών της Κοινότητας από τις εθνικές αρχές· ii) η διαφορά στις καθαρές αποδοχές μπορούσε να καταστήσει δυσκολότερη την πρόσληψη υπαλλήλων από ορισμένα κράτη μέλη, εισάγοντας έτσι διακρίσεις σχετικά με τις πραγματικές δυνατότητες προσβάσεως στην κοινοτική υπηρεσία για τους υπηκόους κάθε κράτους μέλους· και iii) αν οι υπάλληλοι αποζημιώνονταν από την Κοινότητα για τον επιβαλλόμενο φόρο, τα ποσά αυτά θα βάρυναν τον κοινοτικό προϋπολογισμό.

Στην υπόθεση Lord Bruce of Donington, το ερώτημα που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο αφορούσε το αν μπορούσε ένα κράτος μέλος να φορολογεί νομίμως την κατ' αποκοπή αποζημίωση ταξιδιού που παρέχει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στα μέλη του. Το Δικαστήριο απάντησε ότι η φορολογία αυτή είναι αντίθετη προς το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΟΚ, σε συνδυασμό με άλλες διατάξεις όπως το άρθρο 8 του πρωτοκόλλου περί των προνομίων και ασυλιών, εκτός αν αποδεικνύεται, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, ότι η κατ' αποκοπήν απόδοση των εξόδων αυτών συνιστούσε τμήμα των αποδοχών. Όσον αφορά το άρθρο 5, το Δικαστήριο έκρινε ότι η υποχρέωση που απορρέει από τη διάταξη αυτή «περιλαμβάνει το καθήκον να απέχουν από μέτρα ικανά να παρεμβάλλουν εμπόδια στην εσωτερική λειτουργία των οργάνων της Κοινότητας» (Συλλογή 1981, σ. 2219).

Η ίδια κρίση επανελήφθη, με διαφορετική διατύπωση, και στην υπόθεση 231/81, Λουξεμβούργο κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1983, σ. 255, ιδίως σ. 287), την οποία επίσης επικαλείται ο Hurd. Το Δικαστήριο έκρινε ότι, ενόψει του καθήκοντος της ειλικρινούς συνεργασίας που απορρέει ιδίως από το άρθρο 5, τα κράτη μέλη πρέπει «να μην εμποδίζουν την απρόσκοπτη λειτουργία του Κοινοβουλίου».

Συμφωνώ με τον ισχυρισμό του προσφεύγοντος ότι η φορολόγηση του ευρωπαϊκού συμπληρώματος και των επιδομάτων έχει επιζήμιες συνέπειες για το Ευρωπαϊκό Σχολείο. Όπως τόνισε ο Hurd, αυτό σημαίνει ότι ο διευθυντής ή ο βοηθός διευθυντής του Ευρωπαϊκού Σχολείου στο Culham, όταν είναι υπήκοος του Ηνωμένου Βασιλείου, λαμβάνει μικρότερες καθαρές αποδοχές από ορισμένα μέλη του βοηθητικού προσωπικού των οποίων προτίσται. Το γεγονός αυτό, εκτός του ότι συνιστά δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγενείας, είναι επιζήμιο για την ενότητα του προσωπικού και τη διάθεσή του προς εργασία.

Καθόσον με αφορά, όσο σημαντικό κι αν είναι για το Σχολείο, δεν δέχομαι πάντως ότι οι συνέπειες αυτές δικαιολογούν καθαυτό το επιχείρημα ότι, φορολογώντας το ευρωπαϊκό συμπλήρωμα, το Ηνωμένο Βασίλειο παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει να διευκολύνει την αποστολή της Κοινότητας ή ότι έλαβε μέτρα που διακυβεύουν την επίτευξη των στόχων της Συνθήκης.

Πάντως, μεγαλύτερη βαρύτητα έχει το επιχείρημα ότι κράτος μέλος που φορολογεί το ευρωπαϊκό συμπλήρωμα παραβαίνει την υποχρέωση να διευκολύνει την εκπλήρωση της αποστολής της Κοινότητας ή διακυβεύει την εκπλήρωση των στόχων της Συνθήκης, καθόσον το Σχολείο υποχρεούται να αποζημιώσει το διδακτικό προσωπικό για τα ποσά που καταβάλλει στις εθνικές αρχές λόγω της φορολογίας του ευρωπαϊκού συμπληρώματος. Τελικά, το μεγαλύτερο μέρος από το φόρο που καταβάλλει ο Hurd στο Ηνωμένο Βασίλειο προέρχεται από κοινοτικά κονδύλια.

Δεν αμφισβητείται μεταξύ των διαδίκων — το δέχομαι δε και εγώ — ότι αυτή είναι η κατάσταση βάσει των άρθρων 24, παράγραφος 2, του κανονισμού περί του διδακτικού προσωπικού, ώστε δεν χρειάζεται να ερμηνευτεί ο

κανονισμός και, επομένως, να αποστώ από την άποψή μου ότι το Δικαστήριο δεν έχει προς τούτο σχετική αρμοδιότητα.

Είναι σαφές ότι η παρούσα υπόθεση διακρίνεται από τις άλλες υποθέσεις τις οποίες επικαλείται ο Hurd, εφόσον στις εν λόγω υποθέσεις το Δικαστήριο συνδύασε τη γενική υποχρέωση του άρθρου 5 με τις ειδικές διατάξεις του πρωτοκόλλου της Συνθήκης. Πάντως, θεωρώ την ίδρυση και την εύρυθμη λειτουργία των Ευρωπαϊκών Σχολείων ως επικουρικό σημαντικό στοιχείο στην εξεύρεση του προσωπικού που είναι αναγκαίο για την εκπλήρωση της αποστολής της Κοινότητας που προβλέπει το άρθρο 5 της Συνθήκης. Ο κανονισμός περί του διδακτικού προσωπικού θεσπίστηκε δυνάμει του Οργανισμού του Σχολείου, το οποίο ιδρύθηκε με συνθήκη μεταξύ των κρατών μελών καταρτισθείσα στο πλαίσιο της Συνθήκης περί της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, της μόνης κοινοτικής συνθήκης που υπήρχε τότε.

Αυτό δεν αποτελεί αμελητέο ζήτημα, εφόσον κατά τον διαδραμόντα χρόνο το ποσό των φόρων για τους υπηκόους του Ηνωμένου Βασιλείου, μέλη του διδακτικού προσωπικού, είναι σημαντικό. Αν ένα ή περισσότερα κράτη μέλη ακολουθούσαν το Ηνωμένο Βασίλειο, θα ήταν σημαντική η απορρόφηση κοινοτικών πόρων μέσω του προϋπολογισμού των Σχολείων. Ακόμη και στις ατομικές περιπτώσεις, είναι αριθμητικά δυνατό το συνολικό ποσό που εισπράττει το κράτος μέλος υπό μορφή φόρου να υπερβαίνει το ποσό που καταβάλλεται σε μέλος του διδακτικού προσωπικού υπό μορφή μισθού (διότι το επιστρεφόμενο ποσό φορολογείται, πράγμα που απαιτεί την απόδοση συμπληρωματικού ποσού, το οποίο με τη σειρά του φορολογείται).

Η φορολόγηση από κράτος μέλος του ευρωπαϊκού συμπληρώματος, ιδίως όταν άλλα κράτη μέλη που προσχώρησαν στον Οργανισμό στην πράξη δεν το φορολογούν, γνωρίζοντας ότι το ποσό του φόρου (κατά το μέτρο που υπερβαίνει το ύψος του κοινοτικού

φόρου) θα επιστραφεί από την Κοινότητα από κοινοτικά κονδύλια, συνιστά κατά την άποψή μου παράβαση της υποχρέωσης που υπέχουν τα κράτη μέλη, κατά την έννοια του άρθρου 5, να διευκολύνουν την Κοινότητα στην εκτέλεση της αποστολής της.

Το συμπέρασμα αυτό βρίσκει έρεισμα στον τελευταίο από τους τρεις λόγους ως προς τους οποίους το Δικαστήριο έκρινε στην υπόθεση Humblet ότι η απαλλαγή των κοινοτικών υπαλλήλων δικαιολογείται από το συμφέρον της Κοινότητας. Το σχετικό απόσπασμα έχει ως εξής:

« Επειδή οι υπάλληλοι ενδιαφέρονται όχι για τις *ακαθάριστες* αλλά για τις *καθαρές* αποδοχές τους, αν η φορολογική απαλλαγή των κοινοτικών αποδοχών δεν ήταν εξασφαλισμένη, θα έπρεπε, κατά τον καθορισμό των αποδοχών των υπαλλήλων, να λαμβάνεται υπόψη η φορολογική επιβάρυνση· επομένως, η επιβάρυνση αυτή θα βάρυνε τελικά τον κοινοτικό προϋπολογισμό· εξάλλου, η φορολόγηση των εν λόγω αποδοχών από τα κράτη μέλη θα ενείχε τον κίνδυνο παραβίασεως της αρχής της ισότητας μεταξύ των κρατών μελών· πράγματι, θα μπορούσε να έχει ως συνέπεια ότι οι επιχειρήσεις ορισμένων κρατών μελών, οι οποίες καταβάλλουν στην Κοινότητα σχετικά υψηλούς φόρους, θα χρηματοδοτούσαν έμμεσα ορισμένα άλλα κράτη των οποίων η φορολογική νομοθεσία προβλέπει ενδεχομένως ιδιαίτερα υψηλή φορολογία » (Rec. 1960, σ. 1157).

Επιπλέον, δεν αποτελεί απάντηση το επιχείρημα του Ηνωμένου Βασιλείου ότι επανειλημμένως επιδίωξε την τροποποίηση του άρθρου 24, παράγραφος 2, του κανονισμού περί του διδακτικού προσωπικού, ώστε το Σχολείο να μην είναι πλέον υποχρεωμένο να καταβάλλει στο βρετανικό διδακτικό προσωπικό στο Culham τα ποσά που εισπράττουν οι αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου ως φόρους εισοδήματος επί του ευρωπαϊκού συμπληρώματος και των επιδομάτων. Ο κανονισμός πρέπει να εφαρμόζεται όπως έχει σήμερα. Παρά τη δεδηλωμένη επιθυμία του Ηνωμένου Βασιλείου ότι

το Σχολείο δεν πρέπει να επιβαρύνεται με τα ποσά αυτά, παραμένει το γεγονός ότι προς το παρόν το Σχολείο τα καταβάλλει και ότι το Ηνωμένο Βασίλειο τα εισπράττει.

Εν συνεχεία, ο Hurd επικαλείται το άρθρο 7 της Συνθήκης.

Εφόσον το Ηνωμένο Βασίλειο παρέχει την εν λόγω φορολογική απαλλαγή στο διδακτικό προσωπικό του Culham άλλων ιθαγενειών, είναι προφανές ότι εισάγει διάκριση μεταξύ του διδακτικού προσωπικού με βάση την ιθαγένεια. Πάντως, πρόκειται για « αντίστροφη » δυσμενή διάκριση, εφόσον μόνο οι βρετανοί υπήκοοι — μέλη του διδακτικού προσωπικού — δεν τυγχάνουν της φορολογικής απαλλαγής.

Αν κράτος μέλος παρέχει φορολογική απαλλαγή στα μέλη του διδακτικού προσωπικού που είναι υπήκοοί του, χωρίς να επεκτείνει το μέτρο στους υπηκόους άλλων κρατών μελών οι οποίοι εργάζονται ως εκπαιδευτικοί στην επικράτειά του, έχω σήμερα τη γνώμη ότι θα παρέβαινε το άρθρο 48 της Συνθήκης. Εξάλλου, δυνατό να παρέβαινε το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1612/68 του Συμβουλίου, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33), που ορίζει ότι ο διακινούμενος εργαζόμενος « απολαύει των ιδίων κοινωνικών και φορολογικών πλεονεκτημάτων με τους ημεδαπούς εργαζομένους ». Πάντως, το άρθρο 48 δεν αφορά τις δυσμενείς διακρίσεις που εφαρμόζει κράτος μέλος κατά των δικών του υπηκόων όταν δεν παρεμβάλλονται διακρατικά στοιχεία: στην υπόθεση 175/78, R. κατά Saunders (Rec. 1979, σ. 1129), το Δικαστήριο έκρινε ότι οι διατάξεις της Συνθήκης περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων δεν έχουν εφαρμογή σε « καταστάσεις οι οποίες είναι εξ ολοκλήρου εσωτερικές του κράτους μέλους, με άλλα λόγια όταν δεν υπάρχει κανένα στοιχείο που να τις συνδέει με τις καταστάσεις που προβλέπονται από το κοινοτικό δίκαιο ». Δεδομένου ότι στις υποθέσεις 35 και 36/82, Morson and Jhanjan κατά Ολλανδίας (Συλλογή 1982, σ. 3723), το Δικαστήριο επεξέτεινε την αρχή αυτή στο άρθρο 10 του κανονισμού 1612/68, το ίδιο πρέπει να

ισχύσει και για το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού. Εν πάση περιπτώσει, η αρχική λέξη της παραγράφου αυτής παραπέμπει στο άρθρο 7, παράγραφος 1, το οποίο αρχίζει ως εξής: « Ο εργαζόμενος υπήκοος ενός κράτους μέλους δεν δύναται στην επικράτεια των άλλων κρατών μελών να έχει, λόγω της ιθαγενείας του, διαφορετική μεταχείριση από τους ημεδαπούς εργαζομένους... ».

Το πρόβλημα αυτό δεν μπορεί να παρακαμφθεί με την επίκληση του άρθρου 7 της Συνθήκης, ακόμη κι αν η διάταξη αυτή μπορεί καθωυτή να αποτελεί πηγή δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, όπως προκύπτει από την υπόθεση 152/82, Forcheri κατά Βελγικού Δημοσίου (Συλλογή 1983, σ. 2323) και ιδίως από την απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 1985 στην υπόθεση 293/83, Gravier κατά Πόλεως της Λιέγης. Αυτό συμβαίνει διότι η απαγόρευση του άρθρου 7 εμπίπτει ρητώς « στο πεδίο εφαρμογής αυτής της Συνθήκης, και υπό την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων που περιλαμβάνονται σ' αυτή ». Τόσο στην υπόθεση Saunders όσο και στην υπόθεση Morson, το Δικαστήριο αναφέρθηκε ειδικά στο άρθρο 7 και έκρινε ότι « η αντίστροφη » διάκριση στον τομέα αυτό δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των οικείων διατάξεων της Συνθήκης.

Θεωρώ ότι η δυσχέρεια αυτή δεν μπορεί να υπερπηδηθεί, όπως επιδιώκει να πράξει ο Hurd, τονίζοντας τις στενές σχέσεις μεταξύ των Ευρωπαϊκών Σχολείων και της Κοινότητας. Ούτε πρόκειται για περίπτωση στην οποία η αρχή της ισότητας, που έχει εφαρμογή στους κοινοτικούς υπαλλήλους, προβάλλεται από υπάλληλο κατά της ίδιας της Κοινότητας.

Ο Hurd επικαλείται περαιτέρω ότι, εφόσον η επίκληση του άρθρου 7 της Συνθήκης ΕΟΚ επεκτείνεται στην Πράξη Προσχωρήσεως, η απαγόρευση της διάταξης αυτής καλύπτει υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 3 της εν λόγω πράξεως. Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Απλώς και μόνο το γεγονός ότι το άρθρο 3 εφαρμόζεται στον Οργανισμό του Ευρωπαϊκού Σχολείου δεν αρκεί για να μεταβάλει το Σχολείο σε δημιούργημα του κοινοτικού δικαίου.

Τέλος, ο προσφεύγων επικαλείται τις γενικές αρχές της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της καλής πίστεως, του « estoppel », και της κοινοτικής αλληλεγγύης. Οι υπήκοοι του Ηνωμένου Βασιλείου, οι οποίοι είναι υποψήφιοι για θέση εκπαιδευτικού, υποτίθεται ότι γνωρίζουν ότι το Ηνωμένο Βασίλειο φορολογεί το ευρωπαϊκό συμπλήρωμα και δεν μπορούν, κατά την άποψή μου, να επικαλεστούν παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Οι άλλοι ισχυρισμοί, οι οποίοι δεν αναπτύχθηκαν εμπειριστικά, δεν μου φαίνονται να προσθέτουν οτιδήποτε στο συμπέρασμα στο οποίο κατέληξα σχετικά με το άρθρο 5.

Ερώτημα 3

Με το ερώτημα αυτό ερωτάται:

« Αν το Ηνωμένο Βασίλειο υπέχει παρόμοια υποχρέωση, όπως αναφέρεται στο ανωτέρω ερώτημα 1β) ή στο ερώτημα 2, κατά πόσο (ελλείψει εφαρμογής της εν λόγω απόφασης στο εθνικό δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου) ένα μέρος του διδακτικού προσωπικού του Ευρωπαϊκού Σχολείου στο Ηνωμένο Βασίλειο δικαιούται βάσει του κοινοτικού δικαίου να επικαλεστεί την εν λόγω απόφαση ενώπιον των δικαστηρίων του Ηνωμένου Βασιλείου. »

Για τους λόγους που εξέθεσα ήδη, εξετάζοντας το ερώτημα 1, τα εθνικά δικαστήρια δεν υποχρεούνται κατά το κοινοτικό δίκαιο να εφαρμόσουν την απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου. Εντούτοις, για να μπορέσουν οι Special Commissioners να εκδικάσουν την υπόθεση αυτή, το Δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί για το αν ισχύει το ίδιο ως προς το άρθρο 5 της Συνθήκης, σε συνδυασμό με το άρθρο 24, παράγραφος 2, του κανονισμού περί του διδακτικού προσωπικού.

Θεωρώ ότι το άρθρο 5, λαμβανόμενο μεμονωμένα, δεν μπορεί να προβληθεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Η διατύπωσή του είναι πάρα πολύ γενική. Έτσι, στην υπόθεση 78/70, *Deutsche Grammophon κατά Metro* (Rec.

1971, σ. 487 και ιδίως σ. 499), το Δικαστήριο έκρινε ότι: « Η διάταξη αυτή θεσπίζει γενική υποχρέωση των κρατών μελών, της οποίας το συγκεκριμένο περιεχόμενο εξαρτάται, για κάθε ατομική περίπτωση, από τις διατάξεις της Συνθήκης ή τους κανόνες που απορρέουν από το γενικό της σύστημα ». Όπως ανέφερε ο γενικός εισαγγελέας Reischl στην υπόθεση 155/73, *Sacchi* (Rec. 1974, σ. 409, ιδίως σ. 435), ο κανόνας αυτός συνεπάγεται κατ' ανάγκη ότι το άρθρο 5 δεν έχει άμεση εφαρμογή. Ακόμη, στην υπόθεση 9/73, *Schlüter κατά Hauptzollamt Lörrach* (Rec. 1973, σ. 1135, ιδίως σ. 1161), το Δικαστήριο έκρινε ότι: « Τα άρθρα 5 και 107 παρέχουν στα κράτη μέλη, παρά την υποχρέωση που επιβάλλεται σε καθένα από αυτά να θεωρεί την πολιτική του σχετικά με τις τιμές συναλλάγματος ως θέμα κοινού ενδιαφέροντος, τέτοια ελευθερία λήψεως αποφάσεως, ώστε η υποχρέωση που περιλαμβάνεται στα άρθρα 5 και 7 δεν απονέμει στους ιδιώτες δικαιώματα τα οποία τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να προστατεύουν ». Τέλος, στην υπόθεση 141/78, *Γαλλία κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (Rec. 1979, σ. 2923, ιδίως σ. 2942), το Δικαστήριο έκρινε ότι το παράρτημα VI του ψηφίσματος της Χάγης περί αλιείας « συγκεκριμενοποιεί την υποχρέωση συνεργασίας που ανέλαβαν τα κράτη μέλη δυνάμει του άρθρου 5 της Συνθήκης ΕΟΚ, όταν προσχώρησαν στην Κοινότητα ». Από αυτό έπεται ότι το άρθρο 5, εξεταζόμενο μεμονωμένα, είναι γενικό και, επομένως, δεν έχει την αναγκαία σαφήνεια ώστε να έχει άμεσο αποτέλεσμα.

Αν το άρθρο 5 μπορεί να συνδυαστεί με άλλη διάταξη κοινοτικού δικαίου η οποία έχει απευθείας εφαρμογή, τότε είναι δυνατό τα εθνικά δικαστήρια να επιβάλουν την απευθείας τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το άρθρο 5. Πάντως, το άρθρο 24, παράγραφος 2, του κανονισμού περί του διδακτικού προσωπικού δεν έχει, κατά την άποψή μου, απευθείας εφαρμογή κατά το κοινοτικό δίκαιο. Έτσι, καίτοι το άρθρο 5, σε συνδυασμό με το άρθρο 24, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού, απαγορεύει σε κράτος μέλος τη φορολογία του ευρωπαϊκού συμπληρώματος και των επιδομάτων εις βάρος της Κοινότητας, το διδακτικό προσωπικό του Ευρωπαϊκού Σχο-

λείου δεν μπορεί να επικαλεστεί την απαγόρευση αυτή ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Επομένως, τα εθνικά δικαστήρια δεν υποχρεούνται κατά το κοινοτικό δίκαιο να εφαρμόζουν την απαγόρευση αυτή.

Αυτό δεν σημαίνει ότι η απαγόρευση φορολογήσεως των ποσών αυτών δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να προβληθεί ως κανόνας δικαίου. Ακόμη και τα κράτη μέλη που παρενέβησαν

στην υπόθεση 26/62, Van Gend en Loos κατά Nederlandse Administratie der Belastingen (Rec. 1963, σ. 1), για να αμφισβητήσουν τον ισχυρισμό ότι το άρθρο 12 της Συνθήκης είχε άμεσο αποτέλεσμα, δέχτηκαν ότι η παράβαση της διάταξης αυτής μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής βάσει των άρθρων 169 και 170. Το ζήτημα αν το ίδιο συμβαίνει και εν προκειμένω δεν χρειάζεται να κριθεί κατά την παρούσα διαδικασία.

Λαμβάνοντας υπόψη τις προηγούμενες σκέψεις, έχω τη γνώμη ότι στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθούν οι εξής απαντήσεις:

- 1 α) Το Δικαστήριο έχει αρμοδιότητα, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, να αποφαινεται με προδικαστικές αποφάσεις ως προς την ερμηνεία του άρθρου 3 της Πράξεως που προσαρτήθηκε στη Συνθήκη Προσχώσεως, της 22ας Ιανουαρίου 1972, και ειδικότερα ως προς την έννοια των λέξεων « σε όλες τις άλλες συμφωνίες που συνήψαν τα αρχικά κράτη μέλη οι οποίες αφορούν τη λειτουργία των Κοινοτήτων ή συνδέονται με τη δραστηριότητά τους » (στην παράγραφο 1 του άρθρου αυτού) και των λέξεων « τις δηλώσεις, τα ψηφίσματα ή τις άλλες θέσεις... που αφορούν τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και ελήφθησαν με κοινή συμφωνία από τα κράτη μέλη » (στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου). Το Δικαστήριο δεν έχει αρμοδιότητα, βάσει του άρθρου 177, να αποφανθεί αν καταρτίστηκαν ή συνήφθησαν άλλες τέτοιες συμφωνίες, δηλώσεις, ψηφίσματα ή άλλες θέσεις, ούτε να τα ερμηνεύει.
- β) i) Βάσει της δεύτερης περιόδου του άρθρου 3, παράγραφος 1, της Πράξεως Προσχώσεως, τα νέα κράτη μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση να προσχωρήσουν στις τυπικές συμφωνίες που συνήψαν τα αρχικά κράτη μέλη, οι οποίες αφορούν τη λειτουργία των Κοινοτήτων ή συνδέονται με τη δραστηριότητά τους. Ο Οργανισμός του Ευρωπαϊκού Σχολείου, για τον οποίο όλοι οι διάδικοι δέχονται ότι θεσπίστηκε με συνθήκη συναφθείσα μεταξύ των αρχικών κρατών μελών, αποτελεί συμφωνία αυτής της κατηγορίας. Η απόφαση του Ανωτέρου Συμβουλίου που ελήφθη τον Ιανουάριο του 1957 δεν μπορεί να εξομοιωθεί με παρόμοια συμφωνία.
- ii) Οι λέξεις « θέσεις... που αφορούν τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες » και ελήφθησαν με κοινή συμφωνία από τα κράτη μέλη του άρθρου 3, παράγραφος 3, της Πράξεως Προσχώσεως πρέπει να ερμηνευτούν κατά την έννοια ότι περιλαμβάνουν κάθε πράξη, μέτρο, απόφαση ή εκδήλωση προθέσεως που αφορά τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Σχολείου και ελήφθη ή θεσπίστηκε πριν από τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης Προσχώσεως από τα αρχικά κράτη μέλη από τους δεόντως εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους τους ως συνόλου, έστω και με πλειοψηφία.

iii) Το άρθρο 3, παράγραφος 3, δεν επιβάλλει καμιά μεγαλύτερη υποχρέωση στα νέα κράτη μέλη από την υποχρέωση που υπείχαν τα αρχικά κράτη μέλη τα οποία έλαβαν αυτή τη θέση. Συνεπώς, κάθε θέση που έλαβαν τα αρχικά κράτη μέλη, η οποία δεν ήταν νομικώς δεσμευτική ή ελήφθη υπό αίρεση, δεν δεσμεύει νομικώς τα νέα κράτη μέλη ή θα εξαρτάται από την πλήρωση των ίδιων όρων.

2) Το άρθρο 5 της Συνθήκης της Ρώμης, σε συνδυασμό με το άρθρο 24, παράγραφος 2, του κανονισμού περί του διδακτικού προσωπικού του Ευρωπαϊκού Σχολείου, απαγορεύει στα κράτη μέλη να φορολογούν τις απολαβές και τα επιδόματα που το Ευρωπαϊκό Σχολείο καταβάλλει στα μέλη του διδακτικού του προσωπικού, κατά τον εν λόγω κανονισμό, ο οποίος ορίζει ότι το Ευρωπαϊκό Σχολείο θα επιστρέφει στο διδακτικό του προσωπικό το σύνολο ή μέρος του εν λόγω φόρου. Πάντως, κατά το κοινοτικό δίκαιο, το εν λόγω διδακτικό προσωπικό δεν δικαιούται να επικαλεστεί την απαγόρευση αυτή ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

3) Η άρνηση κράτους μέλους να απαλλάξει από το φόρο εισοδήματος τους υπηκόους του που υπηρετούν σε Ευρωπαϊκό Σχολείο της επικράτειάς του, ακόμη κι αν η εν λόγω εξαίρεση χορηγείται στο διδακτικό προσωπικό άλλων ιθαγενειών του ίδιου Σχολείου, δεν είναι ασυμβίβαστη με το άρθρο 7 της Συνθήκης της Ρώμης.

Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να αποφανθεί για τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν οι διάδικοι ενώπιον των Special Commissioners. Οι παρεμβαίνοντες διάδικοι φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα.